

Bil. 1 avskrift.

Till

Sekreterare I. Haggblom

Överstelöjtnanten m.m. V.G.H. Kring.

./.

Härmed överlämnas avskrift av rapport från stationsföreståndaren i Gällivare beträffande påstådd passkontroll den 21. oktober i rikskommissarie Terbovens extratåg Haparanda - Storlien.

Härav framgår

- att avlösning av bl.a. tågbefälhavare ägde rum i Gällivare,
- att ingen som helst passkontroll förekommit i Gällivare,
- att däremot den nya tågbefälhavaren vid avgången från Gällivare sin plikt likmätigt begärt uppgift på antalet resande, vilken uppgift förmedlats genom svensk, biträdande kontrollofficer och norsk sovvnagnskonduktör samt
- att denna resandepågift infördrats av styrelsen för uttagande av likvid för extratåget, där endast den svenska kontroll- och polispersonalen innehade färdbiljetter.

Anordnandet av extratåg för tyska rikskommissariatet är städse förknippat med flera järnvägs tekniska svårigheter och irritationsmoment än vad beträffar övriga utländska såväl som inländska trafikanter. Det synes styrelsen därför föga motiverat, att anmärkningar framställas från tysk sida. I föreliggande, meromskrivna hänseende är påståendet därjämte oriktigt.

Styrelsen saknar därför anledning att fördölja den omständigheten, att de extratåg, som för rikskommissariatets räkning framförts Storlien - Haparanda den 15.-16. och åter den 20.-21. oktober ådragit sig en mindre smickrande uppmärksamhet på grund av den uppelupna sinnesstämning, som vissa utländska resenärer givit utlopp för. Åtskilliga uppträdde berusade. Den 16. oktober uppförde några herrar inför "Öppen ridå" på Gällivare station en lek, innebärande att deltagarna överbjödde varandra i förmågan att försöka varandras ansikten genom påtryckning av olika stämpel osv. Såsom en följd av sällskapelivet på återresan iaktogs den 21. oktober en pyjamasklädd herre på en vagnsplattform under uppehållet i Östersund.

Inför anförda omständigheter kan vederhäftigheten i tyska beskyllningar om incidenter framkallade på svenskt initiativ starkt ifrågasättas.

Stockholm den 26. november 1942.

KUNGL. JÄRNVÄGSSTYRELSEN

v. Horn

P.M.

1. Vid det första tillfälle, då rikekommisarien Terboven med sitt extratåg reste genom Sverige, visade det sig, när tåget på återresan anlände till Haparanda, att antalet medresande betydligt översteg det antal, för vilket genomresetillstånd begärts och beviljats. Det inträffade påtalades gentemot tyska beskickningen i Stockholm.

2. Nästa gång rikekommisarien skulle begiva sig till Finland, gjordes framställning om genomresa för hans extratåg före dagen innan resan skulle äga rum. I anledning härav framfördes till rikekommisariatet, att man å svensk sida önskade, att framställning om genomresa gjordes i god tid och ej med så kort varsel som i detta fall.

3. I oktober 1942 gjordes ånyo framställning om att rikekommisariens extratåg skulle få skickas till Haparanda och där avhämta rikekommisarien med följe. Framställningen beviljades trots den svåra trafikbelastningen på de svenska järnvägarna. På återresan från Haparanda utskades foljet med ett 40-tal tyska soldater, varjämte även några finska medborgare medreste. Sammanlagt uppgingo de medresande på återvägen till 60 personer.

Som en särskild artighet hade från svensk sida som följeofficer medförlämnat chefen för Kungl. Norrbottens Infanteriregemente, Överste Björk, om vare närvaro den tyske tågboförläggaren underrättades i Haparanda för rikekommisariens information. Öaktat detta underlät rikekommisariens under den två dygn långa resan genom Sverige att någon gång mottaga Överste Björk.

Från svensk sida hade alla möjliga lättnader beretts de tyska resandena i avseende å pass- och tullkontroll etc. Icke desto mindre framfördes efter rikekommisariens återkomst till Oslo av rikekommisariatet till svenska konsulatet en anmärkning mot att extratåget enligt uppgift uppehållits på Gällivare station, där svensk polis skulle ha begärt förnyat företeende av passhandlingarna. En ingående undersökning har emellertid visat, att denna uppgift är fullständigt felaktig. Någon framställning om företeende av visum eller av passhandlingarna har icke gjorts under resan genom Sverige. Upphållet på Gällivare

station var utsatt i tidtabellen och föranleddes av ombyte av tågbe-
tjÄning och bevakningspersonal. Någon passkontroll förekom givetvis
icke i GÄllivare. Den svenske konduktör, som i GÄllivare steg ombord
pÅ tÅget, begärde sin plikt likmätigt av den norske sovrvagnskonduk-
tören uppgift om antalet medresande i extratÅget och fick av denne
läsa förteckningen över de medresande. Kontrollen hade karaktären
av en självklar löpande åtgärds av järnvägsteknisk natur. Det är o-
förståeligt, huru åtgärden av de medresande kunnat uppfattas som nå-
gon slags passkontroll.

4. Rikskommissariens återresa från Haparanda till Storlien vid
dessa tillfälle synes bland berörda svenska myndigheter hava efter-
lämnat ett något blandat intryck. I detta avseende hänvisas till

järnvägstyrelsens i utdrag nedan återgivna yttrande angående resan:

"Styrelsen saknar därför anledning att fördömlja den omständigheten,
att de extratåg, som för rikskommissariatets räkning framförts
Storlien-Haparanda den 15 - 16 och åter den 20 - 21 oktober åda-
git sig en mindre smickrande uppmärksamhet på grund av den upplupp-
na sinnesstämning, som vissa utländska resenärer givit utlopp för.
Åtskilliga upträdde berusade. Den 16 oktober utförde några herrar
inför "öppen ridå" på GÄllivare station en lek, innebärande att de -
tagarna överbjödde varandra i förmågan att förekomma varandras an-
sikten genom påtryckning av olika stÄmplar o.s.v. Såsom en följd av
sällskapslivet på återresan iakttog den 21 oktober en pyjamas-
klädd herre på en vagnsplattform under uppehållet i Östersund."

5. Den 12 november anmÄldes, att rikskommissarien önskade samma
kvÄll disponera en extra sovrvagn HÄlsingborg-Oslo. För att tillmötesgå
framställningen fick en vagn dragas från GÄttersburg ned till HÄlsingborg
för att där insättas i tÅget. När rikskommissarien anlände till HÄl-

singborg, visade det sig, att han beledsagades endast av en person,
emuru vid anmälningen till svenska beskickningen i Köpenhamn uppgi-
vits, att hans följe uppgick till 9 personer. Den insatta extra sov-
vagnen hÄrbärgerade följaktligen endast två personer. Samtidigt hade
den ordinarie sovrvagnen HÄlsingborg-Halden ett flertal tomma kupéer.

6. Den 14 januari begärde rikskommissarien pÅ samma sätt insättan-
de av en extra sovrvagn för resa samma dag från HÄlsingborg till Oslo.
Då svenska personvagnar i trafik pÅ Norge pÅ denna linje icke framförs
lÄngre än till Halden, underrättades vederbörande, att extravagn vis-
serligen kunde ställas till förfogande redan samma dag men endast till